

СИМВОЛИ, ИДЕНТИЧНОСТ, ИДЕОЛОГЕМИ

*Затова ни забраниха едно време,
че си беше турски инструмент.
И си остава нашта зурна турски инструмент...
Чалгията е гяволска музика. Оти има много гяволи там.
На ток свират. А при нас нема ток. При нас има сърце...
Исключи им тока и край! А ние сос зурните ги побеждаваме.
По сме мощни ние сос зурните!
Селим Демиров*

Разчитането на образи – от фолклорна символика до модерни идеологеми – в зурнаджийската музика е начинание, което се базира на съвременни антропологически подходи в етномузикологията. В тази част зурнаджийската музика се разглежда повече като процес и съдържание, отколкото като продукт и структура. Обект на изследване е музикалният факт като дискурс – разказите за него, неговите образи и значения в човешките версии за музиката.

Зурната и зурнаджийската музика могат да се видят като символи, идеологеми и знаци за идентичност според гласовете на техни преки коментатори: речта на музиканти и аудитория, мнения на изследователи. Образи на зурнаджийската музика, разкриващи отношение към нея, предлагат текстове на фолклорни песни, иконографски изображения, пътеписи, художествена литература, кино.

Интерпретирането на символиката около един музикален инструмент, една музикална практика, перифразирайки Дюмезил, можем да оприличим с впускане в морето за нови приключения, разкриване на точки на скачване, чрез които човекът-индивид и човешките групи уравновесяват и захранват мисълта си чрез развитието на своя опит. Зурнаджийската музика, като всеки културен феномен, може да бъде разчетена като проява на Касиреровия символичен език. Известно е, че значенията на символите се създават и одобряват от хората, те са предмет на социален консенсус. Символното измерение е част от тъканта на социалната реалност. Културата като символно измерение е хабитус – придобити чрез социализиране в обществото схеми на възприемане, система от диспозиции към практиката [Бурдийо, 1993:81]. Идеологията, по думите на Рикъор, е вторична по отношение на символната мисловна система, “изкривено знание” за реалността, което се получава при осмислянето ѝ като “оправдание” на важни неща, свързани с факта на господството. Под идеология тук ще разбираме не само движението, чрез което действителността се превръща в образ на света, а прикрепването на дадена дефиниция за реалност към конкретен властови интерес, според което една и съща цялост може да се интерпретира по различен начин в зависимост от конкретните интереси, заложили в съответното общество или групи [Бъргар & Лукман, 1996:146].

Идеологемното отделяне на символно измерение от реалност е характерно за модерната ситуация. Зурнаджийската музика днес, разбирана като символна културна система и разглеждана в културните си контексти, дава възможност чрез нея и в нея да се открият символи на традицията и модерни идеологеми. Адекватен подход е